

NOU ANYS DESPRÉS DELS CINC ASSASSINATS

Joaquín Navarro: El record més viu d'Atocha

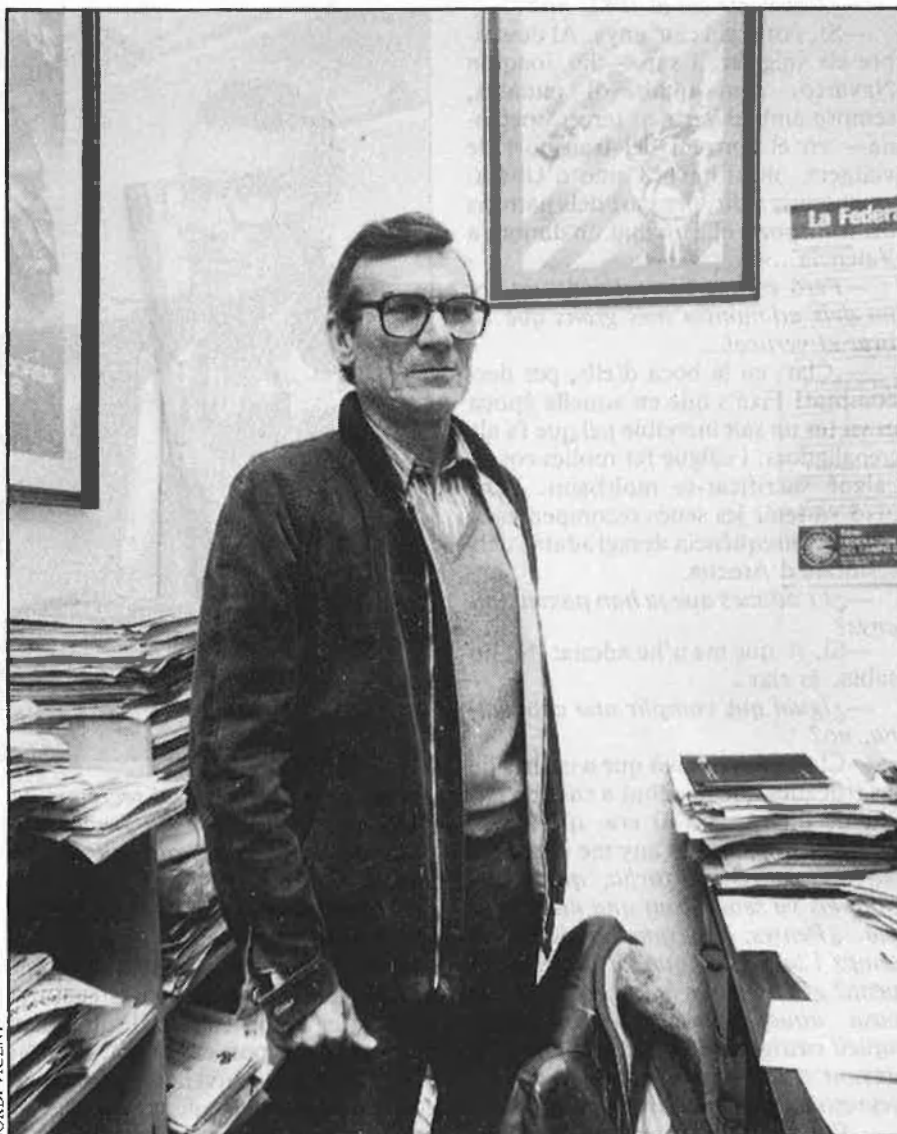
García Carrés i el sindicat vertical van voler acabar amb ell. En comptes d'això, van acabar amb la vida dels cinc advocats. No ha volgut parlar-ne, de nou, amb ningú. EL TEMPS, però, ha replegat les seues confessions, la seua memòria.

Ismael López

Enrique Valdevira Ibáñez, assassinat. Francisco Javier Sauquillo, assassinat... Luis Javier Benavides Ordaz, Serafín Holgado, Angel Rodríguez: assassinats. Alejandro Ruiz, María Dolores González, Luis Ramos: ferits. Fou el resultat d'un crim premeditat, sistemàtic, fred. La matança d'Atocha. La nit més esfereïdora. 24 de gener de 1977, a Madrid.

Per a la premsa europea es tractava del «fet més greu del postfranquisme». Per a la premsa espanyola, «un crim d'una violència inusitada, creada artificialment per grups d'extrema dreta i postolers». Per a Ruiz Giménez, aleshores líder d'Izquierda Democrática, «un succés horrorós», i per a Tierno Galván, secretari del Partit Socialista Popular, l'obra d'«estrangers, professionals del crim i potser reclamats per la Interpol».

Ricardo de la Cierva calmava els ànims durant una conferència a Sevilla: «no ens trobem en una situació revolucionària». Fuerza Nueva exigia cínicament «que s'utilitzen tots els mitjans a l'abast del govern per tal d'investigar els fets fins aclarir-los completament». Però López Rodó, el consagrat opusdeïsta i líder d'Alianza Popular, s'enduïa la palma de les declaracions en afirmar, a València, durant l'assemblea de formació d'Acción Regionalista Valenciana, i entre les mirades consentidores de Vicente Giner Boira i de Maria Manglano, que «les arrels de la subversió es troben enllà de les nostres fronteres... i

«Jo vaig venir de fora per organitzar el transport, el sindicat...»

sembla probable la intervenció del KGB».

Com a contestació, com a repulsa, més d'un milió de treballadors i de professionals demòcrates van participar en actes i manifestacions arreu de l'estat. La Coordinadora d'Organitzacions Sindicals —CCOO, USO, UGT...— va fer una crida desesperada a la tranquil·litat amb aquesta polèmica i discutidíssima consigna:

«Evitar l'acció, especialment al carer».

Fins un temps després no se sabrà, però, que l'home que realment havien ordenat matar era Joaquín Navarro Fernández, secretari estatal del transport de les encara perseguidíssimes CCOO.

—Supose per què no vols que et facen entrevistes...

—És una cosa que, si no es viu, si

no es passa, no es pot saber quina importància té. Jo ho vaig veure, ho vaig presenciar tot. Recordar els esdeveniments d'aquella nit, per a mi, és una cosa que em commou molt... em produeix molta tristesa, perquè recordar els meus companys, amb els quals treballava, em dolt molt... Moltes vegades, parlant-ne, o jo sol quan hi pense, plore; he plorat en més d'una ocasió. ¿De què es tracta, doncs? Es tracta d'oblidar, siga com siga, aquells fets.

—¿Vas venir ací el 1981, no?

—Sí, porte ací cinc anys. Al desembre els vaig fer. I sap —diu Joaquín Navarro, com qualsevol andalús, sempre amb el verb en tercera persona— en el conveni del transport de viatgers, on hi havia l'amo d'Ubesa, es va sentir a dir, per part dels patrons del transport: «ha arribat un dimoni a València...»

—Però és que tu realment vas ser un dels «dimonis» més grans que va tirar el vertical...

—¡Clar, en la boca d'ells, per descomptat! Fixe's que en aquella època es va fer un salt increïble pel que fa als treballadors. I calgué fer moltes coses, calgué sacrificar-se moltíssim. Però això va tenir les seues recompenses... com a conseqüència desagradable dels resultats d'Atocha.

—¿I t'adones que ja han passat nou anys?

—Sí, sí que me n'he adonat. Sí, ho sabia, és clar...

—¿Igual que complir una condemna, no?

—Clar, i és per això que a moltes de les trucades que he rebut a casa he hagut de dir que no hi era, que havia eixit de viatge. Cada any me n'adone.

—Els morts d'Atocha, quasi tot-hom els va sentir com una mort pròpia. ¿Penses, ara que ha passat el temps i la tensió, que va merèixer la pena? ¿Penses que ha servit d'alguna cosa aquella mort premeditada, aquell càstig d'una banda de pistolers davant aquesta democràcia vigilant i segrestada que encara vivim?

—Fou un sacrifici massa gran per al que ara tenim. Em pense que la mort d'aquells homes i la de tants demòcrates, lluitadors, que han donat la seua vida, els seus millors anys, no s'ha vist corresposta veritablement. Jo mateix estic molt disgustat i moltes voltes em dic «a canvi de tanta lluita que he passat, que he viscut i que he fet jo en la meua vida, ¿què n'hem tret?, ¿què tenim avui?» Amb això no vull dir que s'haja de tornar arrere, ¡no! Però sí que és veritat que a penes hem avançat, que les coses no han

canviat massa, sobretot per als treballadors... Perquè han lluitat per tenir alguna cosa millor del que tenen avui. I realment crec que han pres el pèl a la classe treballadora... i que encara li'l prenen.

—I tu, ¿aleshores t'adonaves que tenies davant teu un senyor tan perillós com García Carrés, president del sindicat vertical d'activitats diverses en aquella època, organitzador, juntament amb el seu pare i d'altres altres i falangistes, de la matança? ¿O

JORDI VICENT

Francisco Albadalejo, el secretari del sindicat de transports franquista, l'home de les pistoles amb les quals...?

—Efectivament, m'adonava que no era només amb Carrés —el fill i el pare— amb qui m'enfrontava. Sabia que ho feia amb tota una estructura, amb tot el sindicat vertical, que, com jo dic, era el suport del règim. I també sabia, n'estava convençut, que en algun moment podia passar-me alguna cosa, com a altres companys, però vaig tenir la sort... Sí, sí, era conscient de tots els passos que feia a Madrid...

—On vas anar especialment per tal d'organitzar les Comissions Obreres del Transport...

—Sí. Una cosa per a la qual realment no tenia temps. Ni dia ni nit per a organitzar-ho. Era una cosa que calia alçar a pols, i jo vaig venir de fora per tal de fer-ho, efectivament, perquè jo no era de la professió, del transport...

Però a fi de conèixer el transport, a fi de conèixer com treballaven els companys del sector, vaig haver de posar-me a treballar de conductor i vaig recórrer moltes empreses. Fins arribar a l'última en què vaig estar, Autocars Julià, una empresa catalana d'àmbit internacional. Allí em vaig presentar a les eleccions fins que, després, em nomenaren jurat d'empresa.

—I vas aprofitar el lloc sindical...

—Per a anar deixant, en cada empresa per on passava, homes organit-

zats, companys... Em va costar uns anys muntar-ho tot. I des d'allà vaig organitzar la primera vaga a Madrid d'aquella empresa: nou dies. És part d'aquell procés. I férem un bon conveni, encara que m'acomiadaren. La gent d'altres empreses passava per allà, a veure'ns, a xarrar, a informar-se'n.

—Però la gent encara tenia por...

—Por i cautela. Però era positiu, la gent anava prenent consciència i confiança, tot era realment molt difícil en aquella època, quan els sindicats eren a l'antiga avinguda de José Antonio...

—On era, a més, molt comuna la tensió diària amb la ultradreta.

—És clar, és clar, i d'on m'havia tret moltes vegades Albadalejo amb la pistola posada a l'esquena. Però jo i els del transport vam ocupar sindicats un fum de voltes.

—¿I tots els franquistes anaven armats?

—Tots, tots anaven armats.

—Però, ¿qui els donava les armes?

—¿És que aquella gent pertanyia a Fuerza Nueva o a la Falange o a Cristo Rey! Les mateixes organitzacions, evidentment. ¡No els costava gens de donar a cadascun una pistola, si calia! ¡Ho tenien tot controlat!

—Tornem de nou al procés. Ve el segon conveni de Madrid-província...

—...Que és quan nosaltres convoquem la vaga general del transport,

—Efectivament, perquè la vaga del transport d'aquell any tirà a terra el verticalisme. Ocupàrem els sindicats i, com a conseqüència de tot això, el procés democràtic s'accelerà.

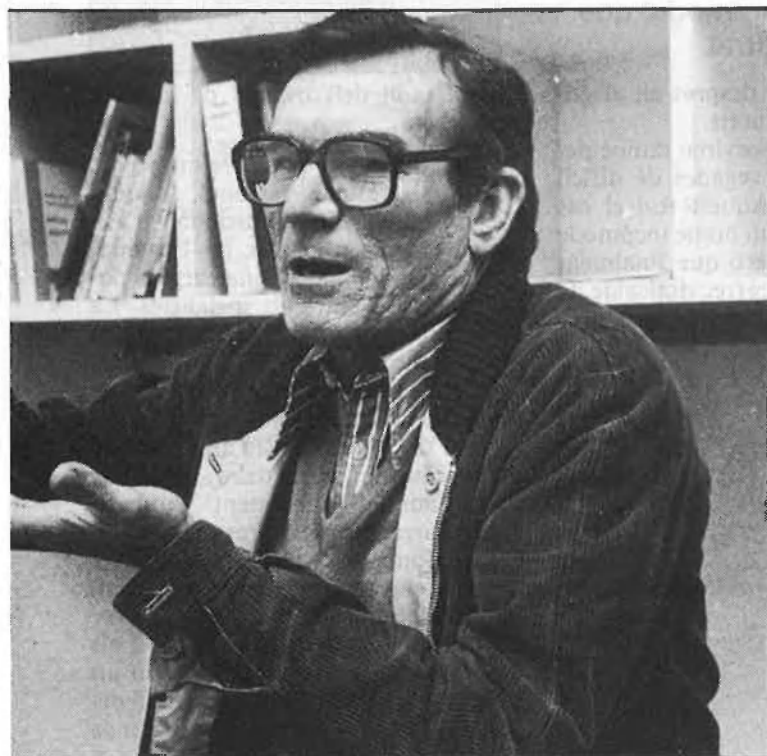
—Perquè els esdeveniments d'Atocha van ser un detonant terrible...

—És que després d'haver-ho pensat molt i d'haver intercanviat moltes impressions amb companys i personalitats sobre el que hauria passat aquella setmana si m'arriben a liquidar, i com que tot el transport estava pendent de

—Sí, andalús de Coria del Río, un poblet de Sevilla.

—I ací, al País Valencià, et sents...

—És una pregunta ben difícil de respondre. Jo, des que vaig haver d'eixir del meu poble, d'Andalusia, després d'estar per fora i inclús per l'estranger, en tornar, els companys em deien: «¿què passa, Navarro, que cada volta que tornes ets més andalús?». Jo sempre he tractat de conservar el meu andalusisme. Inclús, l'accent.

«Albadalejo em treia amb la pistola a l'esquena.»

on estiguérem set dies, on hi hagué una tensió terrible tothora, on havíem de fer mítings i assemblees enmig del carrer. En aquells dies va ser una cosa molt gran allò que passava a Madrid, tan gran que, com a conseqüència, va passar el que va passar. (Navarro no pronuncia quasi mai aquesta terrible paraula: Atocha.) La gent, a més, vivia en unes condicions d'injustícia tan grans. Jo —recorda— tinc encara les nòmines guardades.

—Tenies un despatx en aquell pis.

—Un despatxet, més menut que aquest en què parlem. Hi tenia els documents i les meues coses. Allà guardava els papers per poder organitzar les empreses i allà era on havia de veure uns quants companys de Seat, perquè podíem parlar amb més tranquil·litat. Allí ens reuníem també la Comissió dels Nou, els companys elegits en diferents empreses perquè negociassin amb mi el conveni...

—I ets dels que aconseguiren acabar amb el vertical.

nosaltres, jo crec que hi hauria hagut una vaga general del transport en tot l'estat. I he pensat, pensàvem, que si ells, els assassins, no anirien buscant això, en voler liquidar-me a mi. Perquè hi hagués la possibilitat de llançar-se al carrer.

—Però es desmobilitzà tota resposta massiva, contundent, ferma.

—Perquè no hi havia condicions. ¿Amb què? ¿Amb què? ¿Un milió de treballadors ix al carrer en vaga? ¿Com? ¿Què fan? Encara que sí que pense que en el transcurs del temps s'ha anat desmobilitzant, s'ha anat retrocedint sindicalment. Però Navarro, ¡no! ¡Navarro, no! Per això he estat sancionat, per la vaga de transport d'ací, de València, a la SALTUV. Per trencar els serveis mínims, tant en la vaga que es va fer fa poc com en la general convocada pel sindicat al juny i en tot l'estat... Jo no els vaig acceptar, i ací no hi hagué serveis mínims...

—Parlem de tu, de l'home. Ets andalús...

—Digues-me una cosa. Quan es produeixen els cinc assassinats, ¿són cinc assassinats de ràbia, per no haver-te trobat a tu?

—No, no. Sempre he pensat que si m'haguessen agafat en aquell moment, no per això haurien deixat els altres. A mi també m'haurien portat amb ells fins al racó, per incorporar-me al... grup d'execució. Hauria estat una gran satisfacció per a ells, és clar.

—¿Has tornat a Atocha? ¿Has tornat a pujar les escales d'Atocha?

—No, mai de la vida. Únicament he hagut de passar obligatòriament pel carrer dues o tres voltes. Però perquè vaig haver de passar-hi.

En acomiadar-nos, ens donem la mà. I en el tacte de Joaquín Navarro un sent el pols de la història, el pas dels anys, els crits, les sirenes... I ell es perd per una habitació, segueix, quan el deixem als locals del sindicat del seu cor. I es perd pel fons d'un corredor. D'un corredor molt distint a aquell fred laberint de gener. □